

L'ESTELLÉS EN UN SOL POEMA
Isidor Cònsul

Jaume Pérez Montaner, Poesia i record. A propòsit d'un poema del "Llibre de meravelles", de Vicent Andrés Estellés. La Forest d'Arana. València, 1994.

Corre el rumor que Vicent Andrés Estellés és el poeta més estudiat de la poesia catalana contemporània i que, a les Universitats del País Valencià, no paren de ploure projectes de tesis i de tesines sobre el gruixut matalàs dels seus versos. Això sense comptar la mena de treballs menuts que es multipliquen a les revistes literàries, als índexs de miscel·lànies i en altres volums d'homenatge. Quan he anat a comprovar fins a quin punt la rumorologia era una ciència exacta n'he sortit decebut perquè són mínimes les entrades sobre Vicent Andrés Estellés del repertori Dotze anys d'investigació. Tesis i tesines sobre llengua i literatura catalanes (1981-1992) (1993), editat per la Universitat de València, a cura de Manuel Pérez Saldanya. Abunden més, en canvi, l'altra mena referències (revistes i miscel·lànies) i una prova és la relació bibliogràfica esmentada per Ferran Carbó i Vicent Simbor, a La recuperació literària en la postguerra valenciana (1939-1972) (1993), en iniciar l'apartat que dediquen a Vicent Andrés Estellés.

Aquest paràgraf d'entrada, a més de contradir un rumor mal esbandit, ve a tomb per presentar, amb accentuat contrapunt positiu, el treball singular de Jaume Pérez Montaner sobre el poeta de Burjassot, Poesia i record. A propòsit d'un poema de "Llibre de meravelles": un exercici de reflexió i de crítica literària que sap concretar, en un sol poema, les coordenades fonamentals del món poètic estellesià. Aquest esforç de síntesi, a mesura que hi entrava, m'ha recordat un gir de Carlos Bousoño, en un estudi sobre Vicente Aleixandre, on amb el risc d'un esforç similar s'acosta a la personalitat poètica de l'autor de La destrucción o el amor

a partir de l'encert estilístic de la "o" disjuntiva que uneix i separa contraris.

La lectura atenta del poema Demà serà una cançò serveix a Jaume Pérez Montaner per a teixir un comentari de text amb dos moviments complementaris: en el primer concentra en un únic punt la força poètica de Vicent Andrés Estellés, i en el segon, a cavall d'un exercici d'acordió, estira les possibilitats de l'andròmina per descriure, en cercles concèntrics, els referents més característics del poeta, les fonts literàries que el peixen i els temes que configuren el corpus poètic essencial de Vicent Andrés Estelles. En aquest sentit, els vint alexandrins de Demà serà una cançò, de Llibre de meravelles (1956), es converteixen en un "omphalos" paradigmàtic d'aquest món poètic, la mena de melic que reuneix i sintetitza els eixos fonamentals de la seva prolífica producció poètica. El mèrit de Jaume Pérez Montaner és, justament, aquesta capacitat de reducció compacta, l'encert d'haver trobat un poema altament significatiu i saber desplegar, cavalcant els vint alexandrins, les dèries recurrents d'una poètica determinada. Es una prova d'agudesesa crítica i de talent discursiu, i també la mena de gimnàstica que deixa clar el paper creatiu de la crítica com a gènere literari.

Ara bé, un discurs de síntesi com aquest només és possible després d'haver deambulat una i cent vegades pels milers de versos de l'Estellés. I és així, en definitiva, perquè una visió de síntesi amb una mica de decòrum reclama l'ajut d'una minuciosa anàlisi prèvia. I qui dubta, a hores d'ara, que Jaume Pérez Montaner no és un dels lectors més devots i assidus que ha tingut mai el poeta valencià ?.

Isidor Cònsul